

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 10 (1525) 10 САКАВІКА 2021 г.

З вясной, дарагія нашы беларусачкі!

Бацькі хвалююща за стан беларускай мовы ў школе

Міністэрства адукацыі Беларусі плануе ў перспектыве аднавіць практику здачи адзінага нацыянальнага экзамену пры заканчэнні базавай і сярэдняй школы. Многія беларускія бацькі былі ўсхваляваны імавернасцю ўвядзення абавязковай расейскай мовы замест дзяржаўнай беларускай. Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны накіравала зварот і ўжо атрымала адказ з міністэрства.

Міністру адукацыі
Рэспублікі Беларусь
вул. Савецкая, 9
220010, Мінск

Аб нацыянальным экзамене

Паважаны Ігар Васільевіч!

Як вядома, Міністэрства адукацыі ініцыяvala змены ў кампанію па выпускных экзаменах і паступленні ў ВНУ. У прыватнасці, прапануеца ўвесці нацыянальны экзамен, у якім прадугледжваецца праверка ведаў па адной з дзяржаўных моў, матэматыцы і замежнай мове.

Мы лічым, што ў нацыянальным экзамене абавязкова павінна быць уключана праверка ведаў па валоданні дзяржаўнай беларускай мовай.

У сувязі з гэтым прапаную Вам улічыць думку сяброву нашай арганізацыі пры зацвярджэнні новых нормаў аб атрыманні дакументаў за курс сярэдняй школы і паступленні ў ВНУ.

З павагай,
Старшыня ТБМ

А. Анісім.

Каже Алена Анісім, старшыня арганізацыі:

- Мне прыйшоў ужо адказ. І ў ім сказана, што будзе прааналізавана наша пропанова. Паднесена разам з тым, што пропанавалі ўжо бацькі, настаўнікі і так далей. То бок пытанне не закрытае, і наши пропановы - зрабіць абавязковы экзамен на беларускай мове. Пропанавалі, што вы сабе як хочаце, а беларускую мову, калі ласка, як дзяржаўны экзамен за курс агульнай сярэдняй адукацыі пакідайце. Пакуль што яны думаюць.

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫИ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

вул. Савецкая, 9, 220010, г. Мінск
тэл. (+375 17) 327 47 36, факс (+375 17) 200 84 83
e-mail: root@minedu.unibel.by

00027626

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

ул. Советская, 9, 220010, г. Минск
тел. (+375 17) 327 47 36, факс (+375 17) 200 84 83
e-mail: root@minedu.unibel.by

Грамадскае аўяднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"

Міністэрствам адукацыі разгледжаны Ваш зварот. Паведамляем наступнае.

У цяперашні час Міністэрствам адукацыі распрацаваны новыя падыходы да выніковай атэстациі вучняў XI класаў устаноў агульной сярэдняй адукацыі, якія прадугледжваюць увядзенне нацыянальнага экзамену па асобных вучэбных прадметах. Увядзенне змен у выніковую атэстацию вучняў XI класаў абмеркавана з настаўнікамі, выкладчыкамі, вучонымі, органамі кіравання адукацыі.

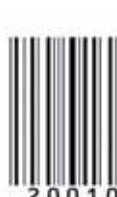
Ваша пропанова аб уключенні ў нацыянальны экзамен праверкі ведаў па валоданні беларускай мовай будзе абмеркавана пры дапрацоўцы новых падыходаў да выніковай атэстациі вучняў XI класаў устаноў агульной сярэдняй адукацыі.

Першы намеснік Міністра

I.A. Старавойтава.

Гэты перспектыўны экзамен не будзе ўжо сёлета. У экзамене за базавую школу прадугледжаны экзамен па беларуску і па-расейску. А ў экзамене за сярэднюю школу была пропанавана - экзамен па адной з дзяржаўных. Таксама мае быць уведзены экзамен па матэматыцы і замежнай мове.

Якуб Сушынскі,
Беларуское Радыё Рацыя.

9 772073 703003

20010

У Шчучыне прэмію імя Анатоля Іверса ўручылі Рычарду Бялячыщу

27 лютага ў Шчучыне прайшла літаратурна-музычная сустрэча з нагоды віншавання мясцовага літарата Рычарда Бялячыща. Імпрэза адбылася ва ўтульнай прыгожай зале былога палаца князей Друцкіх-Любецкіх і сабрала прыхільнікаў беларускага паэтычнага слова. У гості да шчучынцаў прыехалі сябры гарадзенскага абласнога аддзялення Саюза беларускіх пісьменнікаў. Апошняя гады гэта грамадская літаратурная арганіза-

У вершах паэта гучыць і філософскае асэнсаванне рэчаісанасці.

I будзе маліца зямля
На ноч. I марозным світаннем
Малая радзіма ма
З каленяў ніколі не ўстане...
("Малая радзіма")

Мне нахурчэла крыніца,
Жаўранак цвердзіў пра гэта:
Штосьці павінна аddyцца
У сіней бясконцасці свету...
(("Прадчуванне"))

На імпрэзе выступілі мастацкія калектывы і выканальніцы рознага ўзросту са Шчучына. Пару песень выканалі таксама гарадзенскія прадстаўнікі гурта NZ-Harodnia. Сябры гарадзенскага аддзялення Саюза беларускіх пісьмен-

цыяў вызначае лаўрэатаў адмысловай прэміі імя Анатоля Іверса. Рычард Бялячыці стаў яе лаўрэатам у 2020 годзе, але з-за эпідэміі каронавіруса віншаванне адбылося толькі зараз. На жаль, не змог прыехаць у Шчучын адзін з заінітаванікаў узнагароды, слонімскі літаратар Сяргей Чыгрын.

Рычард Бялячыці вядомы як тонкі і лірyczны паэт.

Хата пойдзе Шляхам Млечным,
Дзень утопіца ў акне.
Ты ж карэннямі навечна
Ў маладосці і ў ва мне...
(("Нарадзіме"))

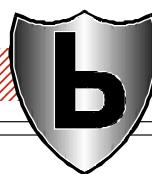

нікаў на чале з старшынём Валянцінам Дубатоўкам павіншавалі лаўрэата. Асабліва цёпла прысутнія сустракалі зусім юных выканальніц, якія спявалі беларускія песні.

Рычард Бялячыці прадставіў таксама новы зборнік удзельнікаў шчучынскага паэтычнага салона "Краскі Прынямоння". Раней вершы гэтых аўтараў друкаваліся на старонках абласнога альманаха "Новы Замак". Мясцовыя паэткі прачытали свае вершы.

Ладзік Майніч,
Беларуское Радыё Рацыя,
фота аўтара.

Да Міжнароднага жаночага дня 8 сакавіка

Святлана Воцінава звяртаецца да творчасці Элізы Ажэшкі

Напярэдадні жаночага дня мы пагутарылі з мілай і прыгожай жанчынай, пісменніцай і даследчыцай Святланай Дзмітрыеўнай Воцінавай, якая 9 гадоў узначальвала часопіс "Маладосьць". Спадарыня Святлана - аўтар-укладальнік кнігі "Скрозь "Маладосьць"".

Восеню 2020 года яна выказала сваю грамадзянскую пазіцыю і ў лютым была звольнена з пасады галоўнага рэдактара часопіса.

- Я вельмі шчаслівая, што мне давялося працягваць традыцыю "Маладосці", якую калісьці ўзначальваў Генрых Далідовіч, я вельмі яго паважаю і ўдзячна яму асабіста. Пад адной назвай і адным лагатыпам мы займаліся з ім агульной справай - рэдагаваннем часопіса "Маладосьць". Для мяне гэта вельмі ганарова! Генрых Вацлававіч для мяне - вялікі аўтарытэт.

- У сучаснай "Маладосці" склаўся свой калектыв і свой стыль. Вашымі сталымі аўтарамі з'яўляюцца Маргарыта Латышкевіч, Ганна Севярынец, Аксана Данільчык і іншыя аўтары.

- Добры рэдактар павінен цаніць і берагчы такіх аўтараў. Леанід Лаўрэш працаваў з "Маладосцю" яшчэ да майго прыходу, меня пазнаёмілі з ім як з адным з аўтараў гістарычных матэрыялаў, і я асаніла яго каштоўную дакументалістыку. Рубрыку мы назвалі "Factum" на падставе канкрэтных крыніц прэсы. Я сама займаюся пошукамі фактаў, датычных Элізы Ажэшкі і Жылібера, таму для мяне такія рубрыкі - знаходка.

- Спадарыня Святлана, раскажыце, калі ласка, пра сябе.

- Я нарадзілася ў Гародні і працягала там некалькі месяцаў. Наступны раз прыехала ў Гародню ва ўзросце 12 гадоў. Цяпер я бываю там па некалькі разоў на год, мяне запрашаюць на канфэрэнцыі і Ажэшкайскія чытаніні. Адчуваю, што гэта мой горад, і як толькі з'яўляюцца магчымасць падаць туды, ува мне ўсё трапецацца! Я люблю Жылібера, бо ён лекар, і шаную Элізу Ажэшку за яе зацікаўленасць батанікай і медыцынай.

У Менску я жыву з 16 год. Да гэтага я вучылася па-беларуску ў Дзяржынскай школе № 3. У 1989 годзе я скончыла школу з залатым медалём, не паступіла ў медінстытут і прайшла без экзаменаў у менскую медвучэльню № 2.

Бацькі арыентавалі мяне на медыцыну, я прыслухоўвалася да іх парадаў. Але загадзя паступіла на падрыхтоўчае аддзяленне Маскоўскага ўніверсітэта, мне прысыпалі матэрыялы і падручнікі, па якіх я рыхтавалася паступіць на факультэт журналістыкі. Тымі матэрыяламі карыстаюся і зараз часам, у мяне захоўваецца стосік

кніжак. Мосцік захоўваецца паміж мной 16-ці гадовай і сённяшняй.

Пасля медыцынскай вучэльні я зноў не паступіла ў інстытут і пайшла працаўцаць у вядомую стаматалагічную паліклініку на вуліцы Сухой у Менску.

Мне падабалася медыцына, бо ў школе я любіла біялогію і фізіку. (А яшчэ захаплялася астрономіяй і ўдзельнічала ў конкурсе юных астрономаў у 1986 годзе. Адноўка цікава мне было вучыцца ў розных накірунках).

У мяне з'явілася сям'я, нарадзіўся старэйшы сын. І толькі, калі суну споўнілася трэх гады, я наважылася зноў паступаць на біялагічны факультэт, каб набыць вышэйшую адукцыю, і скончыла яго з чырвоным дыпломам у 2000 годзе. На апошнім курсе я звольнілася са стаматалогіі і пайшла працаўцаць у Інстытут фізіялогіі Акадэміі навук, на яго базе абараняла дыпломнную работу. А потым ў мяне нарадзілася яшчэ адно дзіця. Пасля гэтага ў прыватным стаматалагічным кабіненце я працеваў чатыры гады.

За гэты час пачала пісаць у глянцавыя часопісы матэрыялы пра прыгажосць, здароўе, дзяцей, кулінарыю, а потым пачала ствараць для выданняў рэкламныя тэксты. Так працягвалася пяць гадоў.

Быў час, калі пацыенты, седзячы за шкляным столікам у чаканні прыёму, гаргалі каляровыя часопісы з маймі артыкуламі, а я як медсястра ў гэты час дапамагала ўрачам. Тут я зразумела, што ўсё трэба мяняць! Так мая мара пра журналістыку вярнулася да мяне.

Цэлы год я працеваў як фрылансер, потым мяне запрасілі ў "Жаночы часопіс", я працеваў там шэф-рэдактарам, потым - на меснікам галоўнага рэдактара, а праз чатыры гады мяне запрасілі ў часопіс "Маладосьць".

У "Жаночым часопісе" да гэтага з'явілася рубрыка "Архіў", якая з майм прыходам перайшла на беларускую мову. Я хацела, каб у часопісе друкаваліся агляды кніг

беларускіх выдавецтваў, я работала інтэрв'ю з беларускамоўнымі персанамі. Маімі стараннямі беларуская мова прысутнічала ў "Жаночым часопісе" ў 2008-2012 гадах. Дзесяць гадоў я супрацоўнічала з часопісам "Стаматолаг", бо ведаю, што спытаць у прафесара стаматолага.

- Вы падрыхтавалі цыкл адкрытых лекцый пра Ажэшку, пішаце пра яе жыццё.

- З 2014 года я вядла гісторычную рубрыку ў "Жаночым часопісе" і ў "Горадзе жанчын". Адзін з матэрыялаў быў прысвечаны Элізе Ажэшцы, пры яго падрыхтоўцы мне захацелася даведацца больш, і я пачала раскручваць яе гісторыю.

На правядзенні лекцый мяне натхніла Ганна Севярынец сваімі выступленнямі пра маладнякоўцаў у праекце "На хвалі часу, у пlynні жыцця". Я стварыла цыкл лекцый пра Элізу Ажэшку. Адна з маіх лекцый была прысвечана тэме стасунку Элізы Ажэшкі і Багушэвіча, іншая - цыклу навэл "Glorya Victis", прысвечаных паўстанню 1863 года.

Сёлета адзначаецца 180 гадоў з дня нараджэння Элізы Ажэшкі, і я хачу зладзіць новы цыкл лекцый пад назвай: "Ажэшка. Дэталі". Слухачоў зацікавіць, напрыклад, як яна стварала свае гербарыі, так, што кветкі і лісты дагэтуль не пакрышыліся, іх не з'елі насякомыя, у яе была адмысловая тэхналогія.

Ёсць шмат іншых дэталяў, напрыклад, як яе творы пераўкладаліся і выходзілі ў Злучаных Штатах Амерыкі. Нямногі ведаюць, што творчасць Элізы Ажэшкі перасекла Атлантычны акіян, яе раманы пераўкладзены на 20 еўрапейскіх моў. Ніводзін наш пісьменнік не друкаваўся ў столькіх краінах у XIX стагоддзі!

Часопіс "Маладосьць" павінен ганарыцца яшчэ і тым, што першыя вершы Анхелы Эспіносы Руіс былі надрукаваныя менавіта ў нашым часопісе. Пазней яна знайшла сябе і як аўтарка рубрык. У іспанамоўным свеце пасля Кар-

ласа Шэрмана яна з'яўляецца галоўным прапагандыстам беларускай літаратуры.

- Распавядзіце, калі ласка, пра Вашых маладых аўтараў. Якія зоркі ў беларускай літаратуры будуть разгарацца ярчэй?

- Аўтарскія калонкі, блокі прозы і паэзіі вядуць маладыя. Ужо заявілі пра сябе Андрэй Кулеш, Дар'я Значонак, Дар'я Калакольцава, Канстанцін Касяк, Кацярына Тарасава, Зміцер Крэс, Вольга Ропат, Алена Беланожка, Дар'я Вераб'ёва і Ганна Комар, Дзяніс Шпіронак, Дар'я Палынская, Мікіта Яблыкаў і іншыя.

Кацярына Масэ рэгулярна друкуе ў "Маладосці" пераклады з нямецкай і іншых моваў, вяла больш года рубрыку "Код паэзіі", Марына Яромка вядла рубрыку "Міжкінжжа". Блок перакладаў вядуць студэнты Дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта (англійская, кітайская, іспанская мовы і іншыя).

Наш часопіс не можа існаваць без матэрыялаў цудоўнага даследчыка Наталлі Бахановіч. Зміцер Кузьменка - аўтар рубрыкі "Е-закладкі", ён напісаў цудоўны твор пра Кастанцыя Каліноўскага.

Усім аўтарам я зічу шчаслівага творчага лёсу!

якія ўжо нечага дасягнулі, могуць паслужыць прыкладам, якімі варта натхніцца, калі выбараць сябе прафесію.

Не так даўно па запрашенні перакладчыка Анатоля Іванавіча Бутэвіча я пісала прадмову да новага тома Элізы Ажэшкі, які выйшаў у серыі "Беларускі книга-збор" у 2020 годзе. У яго ўвайшлі раман "Над Нёманам" і пяць навэл "Glorya Victis" - "Слава пераможаным". У час паўстання 1863 года Эліза Ажэшка была сувязной партызанскага атрада, была асабістая знаёмая з Францішкам Багушэвічам, Рамуальдам Траўгутам. Водгулле паўстання адчуваеца ў цыкле навэл "Glorya Victis".

Калі я перабірала ўсё творы, у навэле "Яны" я знайшла радкі, у якіх гаворыцца пра мары і марнасць. У паўстанцаў была мара вызваліць сваю зямлю, але нетрэба думаць, што гэта была марнасць. Мары - гэта можа быць пыл, які насыпае над магіламі курганы, але "некалі адкрыеца магіла, і з яе выйдзе пераможная праўда вялікіх сноў"- пісала Э. Ажэшка. Калі я прачытала гэтыя радкі, у мяне мурашкі пабеглі па скуры, бо ў нас, сапраўды, раскрылася магіла, якае мае дачыненне да тых падзеяў - адбылося перапахаванне парэшткаў Ка-

Я выступала з лекцыямі пра сучасныя літаратурныя выданні ў Гарадзенскім і Баравіцкім універсітэтах. У дзяржаўным медуніверсітэце - з тэматычнымі лекцыямі да юбілею У. Карагаўчыка і іншых пісьменнікаў. Мяне запрашалі на іспыты на факультэт журнالістыкі як галоўнага рэдактара літаратурнага выдання. Будучыя журналісты і філолагі павінны ведаць сучасныя літаратурныя часопісы. У такіх аўдыторыях я заахвочвала іх чытальні і відэаўтаваць літаратурныя часопісы, дасылаць свае творы. Маладыя людзі, якія маюць амбіцыі, павінны спрабаваць надрукаваць ў такіх часопісах. І мы, рэдактары, заўсёды працеваў як педагогі і псіхолагі. Настаўнікі павінны рэкамендаваць часопісы.

- Вы ўдзельнічаете ў праекце "На хвалі часу ў пlynні жыцця", і ўвекавечваеце тых пісьменнікаў, якія жылі 100 гадоў таму. А сённяшнія, такія, напрыклад, як Павел Севярынец, хто пакутуе і церпіць, застаюца без увагі.

- Наша грамадства падзелена на часткі. Ёсць тыя, хто гэту творчасць ужо ацаніў. Гэта тая меншасць, якая ўсё разумее. Ёсць яшчэ і Вышэйшая Справядлівасць, звышні якой ўсё відаць. Той, хто заслугоўвае памяці, вернеца да чытальні і праз стагоддзе.

Гутарыла
Эла Дзвінская.

Імёны і даты

НЕВЯДОМЫ АЎТОГРАФ БАЙКАПІСЦА

Да 125 -годдзя з дня нараджэння вялікага майстра байкі і щудоўнага лірычнага паэта Кандрата Крапівы, які глыбока пранікаў у тайнікі паўсядзённага жыцця і бачыў у ім і герайчнае, і трагічнае, і смешнае

(Заканчэнне. Пачатак у папяр. нумары.)

- Дзед папярэдзіў, што будзе журналист, і я на ўсялякі выпадак падрыхтавала пінжак з найбольш высокім ўзнагародам, - кінула Алена на спінку крэсла, - але дзед сказаў, што не той выпадак, здымашь яго сёння асона ўвогуле не трэба.

- Добра, добра, - далікатна парыраваў Алег, - ўсё зразумела, - і ў чарговы раз пераправерыў наядўнасць плёнкі. У працяг Алена зазначыла, што з раніцы дзеду сапсовалі настрой весткамі з вёскі.

- У чым там справа, не ведаю, - казала яна, - але што б ні было - ён заўсёдна дужа перажывае за сялян, пастаянна цікавіцца, што ў іх і як. Яму ж не было шчэ і восьмі, калі пачаў пасвіць гусей ды хатнюю жывёліну. Потым сам за плугам хадзіў, з канём спраўляўся ды абыходзіўся не горш за мужчын.

Алег гартаў кніжку, жадаючы знайсці ў ёй радкі пра вёску. Нібы здагадаўшыся, Алена пачала чытаць па памяці верш, назуву якога пры падрыхтоўцы гэтага нарыса я для сябе ўдакладніў - "У вагоне". У ім дзед "ехаў" у цягніку і бачыў з бяднелую, ва ўпадку, непісменную вёску. Яму вельмі ўжо хацелася найхутчэй усё змяніць. Некаторыя мары цягам часу, вядома ж, збываўліся, але ж вельмі і вельмі павольна, няспешна і непаваротліва.

Алена ўспамінала, як дзед адпачываў на дачы ў Ждановічах разам са сваім лепшым сябруком, земляком (абое з Уздзеншчыны) Пятром Глебкам. Тым часам Прылукі-старэйшы скончыў справу і пакліаў малодшага. Кандрат Кандратавіч павольна ўзняўся са старыннага крэсла (усяго іх было трох). Выйшаў з-за вялікага двухтумбавага сасновага стала, што месціўся між двух вокнаў. Мінуў шырокую, з квяцістай коўдрай, канапу і, зноў-такі, няспешна сеў у вялікае, з "прыбудовай" крэсла з шарсцяным бэжавым ворсам. Ад розных выданняў, якія знаходзіліся ў памяшканні паўсяднна, у Алега зной разбегліся очы. Ён глянуў на паліцу справа і ўбачыў знаёмую кніжачку. Але зноў дастаў з сумкі туую, што прынёс з сабою, і папрасіў Кандрата Кандратавіча зрабіць дарчы надпіс. Гаспадар беражліва, з бачнай прыязнасцю ўзяў выданне ў руکі:

- А дзе ж вы яе, дарагі мой, знайшлі, ужо шмат новых павыходзіла, малайчына, малайчына, дзякую, дзякую, - яму было прыемна і радасна, што яго ведаюць, што ягонай творчасцю цікавіцца маладыя, што, у рэшце рэшт, чытаюць кніжкі па-беларуску!

Алег адказаў, як і было:

- Вывучачь мову ў школе, як разумееце, я не меў анякай магчымасці, але вельмі люблю яе і намагаюся ведаць больш дасканала. Набываю розныя кніжкі і па іх вучуся. Вашу знойшоў у свой час у... кніжнай краме вёскі Жоўты Брод. Гэта Салігорскі раён, радзіма бацькі. Мы туды калі-нікалі не ездзім... Гаспадар прыцінуў руку да сэрца

Уладзімір Барысенка

"Быў у Лідзе Крапіва..."

Пад такой заманлівой назвай у Доме Валянціна Таўлай Лідскага гістарычна-мастакага музея, 5 сакавіка, у дзень юбілею (125-годдзя) з дні нараджэння класіка беларускай літаратуры Кандрата Крапівы адбылося адкрыццё выставкі. Наведалі яе вучні 7 класа СШ № 4 г. Ліды. Куратар Дома-музея Але́сь Хітрун прадэманстраваў кароткаметражныя фільмы пра байкапісца, знятые дзяржаўнымі каналамі, распавёў пра сувязь Кандрата Крапівы з горадам Лідай.

Аб гэтым было сказана больш падрабязна. Пра тое, што Крапіва быў у Лідзе, ведалі мясцовыя краязнаўцы, але ж доказу не было. Ды дзякуючы дасціпнасці навуковага супрацоўніка Але́сі Хітруна, быў знойдзены ліст беларускага байкапісца. Стала вядома, што пісьмо датуецца 1939 годам, калі К. Крапіву, ужо знакамітага пісьменніка, зноў мабілізавалі і прызвалі ў армію, дзе ў якасці камандзіра стралковай роты ён удзельнічаў у паходзе Чырвонай Арміі ў Заходнюю Беларусь (дапамагаў Заходній Беларусі ўз'яднацца з Усходнім, з БССР). Гэты ліст быў змешчаны ўпершыню ў газете "Літаратура і мастацтва" за 3 кастрычніка 1939 года. А цяпер яго можна пачытаць у кнізе "Кандрат Крапіва. Збор твораў у шасці тамах. Том 2, выдавецтва "Мастацкая літаратура", 1997 год". Вось гэты ліст:

"Дух захватвае ад радасці"

(З пісьма)

"...Шло табе прывітанне з горада Ліда, дзе мы часова прыпыніліся. Гэта адзін з гародоў Заходняй Беларусі, якую вызваліла наша славная Чырвоная Армія з-пад прыгнётута паноў-памешчыкаў і капіталаўстаў. А як часта мы з табой аб гэтым марылі і гаварылі з хлапцамі!.. Мары насы здзейсніліся раней нават, чым мы маглі спадзівацца. Цяпер увесе беларускі і ўкраінскі народы, не падзеленыя ніякім межамі, будуть жыць у сям'і брацкіх народаў Савецкага Саюза.

Настрой у мяне самы найлепшы, як і вёсёлі нашай арміі. Проста дух захватвае ад радасці ад такіх грандыёзных падзеяў. Падумай толькі, гэта ж сапраўды, Дзяржжаўны тэатр змокса выехаць на гастролі, скажам, хоць бы ў Вільні і паказаць там "Партызаны". Раней мы гаварылі аб гэтым, як аб далёкім будучым.

Сяляне і рабочыя Заходняй Беларусі вельмі рады нашаму прыходу. Яны нам актыўна дапамагаюць і ахвотна рассказаюць, дзе хаваюцца польскія бандыты. Затое панам, фабрыкантам, польскім афіцэрам наш прыход вельмі не да смаку. Гэта насы зядлія ворагі. Чырвоная Армія выпорваета іх з усіх нор, дзе яны пахаваліся.

Прывітанне ўсім".

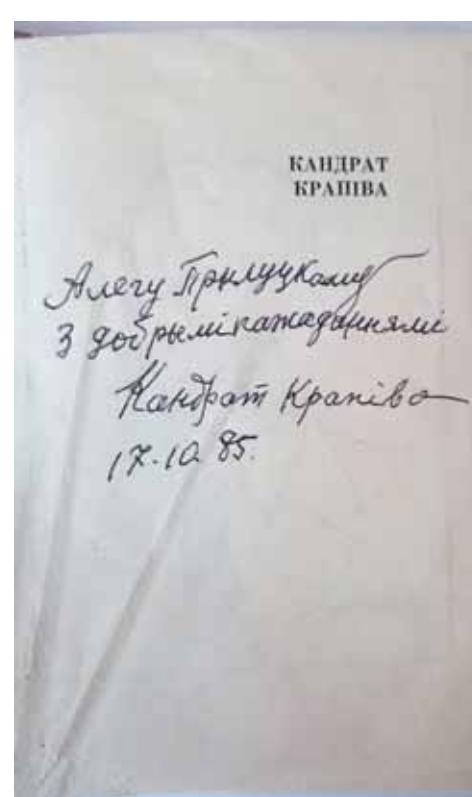

верши), вядомы пісьменнік параду ён даслаў іх у "Вожык". У "Вожык" я тады верши не даслава (мабыць, саромеася), анонак мае спробы пяра часта сталі з'яўляцца ў насценгазете вучылічча. Такой была мая "стартавая пляцоўка" ў друку... Пасля Ліды быў Навагрудак, а затым - Гродна, дзе, скончыўшы педінстытут, і засталася жыць..."

Падчас мерапрыемства вучні дазналіся, што ў сатырычным агітплакаце "Раздавім фашистыкую гадзіну", якую рэдагаваў Кандрат Крапіва, друкаваўся і Валянцін Таўлай пад псеўданімамі "Мсцівец", "Але́с Шыпішына", а таксама яго калега па працы з рэдакцыі лідской газеты "Уперад" Ніна Тарас. Цікавай інфармацыяй для вучняў стала асаба дырэктара цвіковага завода ў Лідзе (ципер завод электравырабаў) Уладзіміра Корбана, які працаў тут з канца 1946 да студзеня 1948 года, потым праз неявілі час, у 1952 годзе, знайшоў працу ў рэдакцыі "Вожыка", а з 1967 па 1971 год быў яго галоўным рэдактарам. Яго звалі "другі пасля Крапівы", бо менавіта Кандрат Кандратавіч аднойчы сказаў: "Што ж, дарагі Корбан, ёсць у мяне добра замена, табе зараз і лейцы ў руки".

Акрамя кніг Кандрата Крапівы, на выставе экспанаваліся з фондаў Лідскага гістарычна-мастакага музея і арыгіналы агітплаката "Раздавім фашистыкую гадзіну".

Між іншым, стала вядома, што дзякуючы "Вожыку", упершыню ў рэспубліканскі друк увайшоў са сваімі творамі і сам куратар

і глянуў на старэйшага:

- Вось я, Валодзя, і даведаўся, што ты - гэта сасновага стала, што месціўся між двух вокнаў. Мінуў шырокую, з квяцістай коўдрай, канапу і, зноў-такі, няспешна сеў у вялікае, з "прыбудовай" крэсла з шарсцяным бэжавым ворсам. Ад розных выданняў, якія знаходзіліся ў памяшканні паўсяднна, у Алега зной разбегліся очы. Ён глянуў на паліцу справа і ўбачыў знаёмую кніжачку. Але зноў дастаў з сумкі туую, што прынёс з сабою, і папрасіў Кандрата Кандратавіча зрабіць дарчы надпіс.

Ён разгарнуў зборнік якраз пасярэдзіне, потым некалькі разоў перагартаў яго, нібы ўспамінаючы, як ён нараджаваўся, і павольна азірнуўся. Алег здагадаўся: справа за ручкай, і працягнуў саю, з белым, пад колер кашулі, каўпачком. Гэтак нарадзіўся невядомы аўтограф класіка.

ПАСЛЯ пахавання Уладзіміра Уладзіміравіча на Усходніх могілках у Менску (ён пайшоў ад нас 17 лютага 2014 года), мы зайдлі з Алегам да Кандрата Кандратавіча, якога не стала ў 94 гады 7 студзеня 1991-га. На піліце, што побач з надмагільным пастаментам, выбіта: "Мною валодала... жаданне ўмяшацца ў жыццё і сёе-то ў ім прапавіць".

Пра другі прыезд Кандрата Крапівы ў Ліду стала вядома, дзякуючы ўспамінам Дануты Бічэль-Загнетавай, якую зўгадвала аб гэтым 22 лістапада 2017 года, калі прыяздзікала на ўрачыстасці ў Лідскую раённую бібліятэку імя Янкі Купалы: "...Ліда - першы горад у міне жыцці, - гаварыла Данута Бічэль. - Сюды я дабіралася з вёскі пяшком, праз балоцістую мясцовасць, у Лідзе мыла ногі. У тых гадах Ліда быў для мяне вясковай дзяўчынкі, чудоўнай краінай, дзе мяне вучылі ўсёму... Памятаю, да нас, першакурснікі (Лідскага педагогічнага вучылічча), прыязджаў Кандрат Крапіва. Паслухайчы мае верши (многія ў юнацтве спрабуюць пісаць

Дома-музея).

Было зазначана, што вядзецца перапіска з унучкай байкапісца Алена Ігараўнай Атраховіч, якая абяцала па магчымасці наведаць Дом Валянціна Таўлай.

Бяспрэчна, вучні з задавальненнем паслухалі і пачыталі байкі Кандрата Крапівы, паспрабавалі адгадаць іх па выявах. Наведалі куточак гумару "Лідскага "Вожыка""", які таксама змяшчае ў Доме паста.

Што ж, супрацоўнікі Дома-музея магчымасці ўпілі, паспрабавалі адгадаць іх па выявах. Сачыце за інфармацыяй і наведвайце яго. Не пашкадуеце.

Але́с Крупскі.

Водгулле Дня роднай мовы

14-ю Агульнанацыянальную дыктоўку на Лідчыне сёлета распачалі курсы "Мова нанова"

Сёлета першымі 14-ю Агульнанацыянальную дыктоўку 2021 года распачалі лідскія курсы "Мова нанова". Дыктоўка пачалася 17 лютага ў 18.30 у лідской кавярні "Тутака".

Тэкст па "Глыбокай плыні" Івана Шамякіна чытала кіраўнік курсаў, сябар Лідской гарадской рады ТБМ Марыя Іосіфаўна Ганчар.

Напісалі проста выдатна. Не больш трох памылак.

Дыктоўка была аздоблена міні-канцэртам намесніка старшыні Лідской гарадской арганізацыі ТБМ, барда Сержука Чарняка. У дыктоўцы браў удзел намеснік старшыні ТБМ імя Ф. Скарыны, старшыня Лідской гарадской арганізацыі ТБМ Станіслаў Суднік.

Наш кар.

Да Таўлая завіталі... напісаць дыктоўку

Адзначаць Міжнародны дзень роднай мовы стала традыцыяй у супрацоўнікаў Дома Валянціна Таўлая Лідскага гісторычна-мастацкага музея. Ужо не першы раз тут збіраюцца мясцовыя пісьменнікі і прыхільнікі беларускага мастицкага слова. Тут, у сценах дома-музея, пастаняна гучыць родная мова, бо, як вядома, тут жыў заходнебеларускі паэт Валянцін Таўлай, які ў гады вучобы ў Слоніме настойваў на tym, што яго мова - беларуская, а нацыянальнасць - беларус, за што быў выключаны з вучэльні. Гэта гістарычны факт.

22 гады назад Арганізацыя Аб'яднаных Нацый заснавала Міжнародны дзень роднай мовы. Сёлета споўнілася і 31 год з дня прыняція ў Беларусі "Закона аб мовах". З мэтай папулярызацыі і падтрымкі беларускай мовы і вывешані праводзіць Агульнанацыянальную дыктоўку. На гэты раз яны прысвечаны Году народнага адзінства і 80-годдзю пачатку Вялікай Айчыннай вайны.

З прапанаваных тэкстаў быў узяты ўрывак з рамана Івана Шамякіна "Глыбокая плынь". Тэкст чытаў навуковы супрацоўнік Дома Таўлая Алеся Хітрун. Адным словам, дыктоўка ўдалася. І месца было падзелена паміж галоўнымі рэдактарамі часопіса "Лідскі летапісец" і газеты "Наша слова" Станіславам Суднікам і лідскім паэтам, сябрам Саюза беларускіх пісьменнікаў Уладзімірам Васько, II месца атрымала актыўная лідзянка, удзельніца ў шматлікіх беларускамоўных мерапры-

емствах горада і раёна Марыя Ганчар, III месца было прысуджана актыўным лідскім паэтам Станіславе Белагаловай і Алею Юшко.

Пераможцы I і II месцаў атрымалі ў падарунак па аднаму

асонніку літаратурна-мастацкага зборніка "Ад лідскіх муроў" №9 і кожны з удзельнікаў мог набыць чарговыя нумары часопіса "Лідскі летапісец".

Наш кар.

Агульнанацыянальныя дыктоўкі ў Лідскім раённым цэнтры культуры і народнай творчасці

У 2021 годзе спаўніеца 22 гады з моманту заснавання Арганізацыі Аб'яднаных Нацый Міжнароднага дня роднай мовы і 31 год з дня прыняція ў Беларусі "Закона аб мовах".

З гэтай нагоды ў мэтах папулярызацыі і падтрымкі беларускай мовы ў перыяд з 19 па 21 лютага 2021 года ва ўсіх філіялах (14 установаў культуры) ДУ "Лідскі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці" прышлі Агульнанацыянальныя дыктоўкі, прымеркаваныя да гэтага дня, па тэкстах, прысвечаных Году народнага адзінства і 80-годдзю пачатку Вялікай Айчыннай вайны!

Наш кар.

Водгулле Дня роднай мовы

Дзень роднай мовы ў Лідскім каледжы

Святкаванне Дня роднай мовы стала добрай традыцыяй у Лідскім каледжы ГрДУ імя Янкі Купалы. У гэтым годзе выкладчыкам і навучэнцамі ўстановы быў падрыхтаваны шэраг цікавых мерапрыемстваў.

Дзень роднай мовы пачаўся традыцыйна - самай масавай і папулярнай акцыяй "Гавары са мной па-беларуску". З самай раніцы ў фас каледжа прыхільнікі беларускай мовы сустракалі выкладчыкаў і навучэнцаў прыветлівымі словамі і запрашэннем на працягу дня гаварыць на роднай мове, уручалі кожнаму невялікія буклеты. У педагогічным корпусе каледжа навучэнцы пазнаёміліся з відэпрэзентацыяй, падрыхтаванай дзяўчатамі 1 курса групы 84 да. На працягу дня ў бібліятэцы працавала выставка кніг да 100-годдзя з дня нараджэння І. Шамякіна і І. Мележа, а таксама былі прадстаўлены лепшыя конкурсныя малюнкі па матывах баек К. Крапівы, прысвечаныя 125-гадоваму юбілею байкапісца. Навучэнцамі 3 курса групы 98 па была падрыхтавана віктарына. Лепшыя знаўцы беларускай мовы і літаратуры быў ўзнагароджаны прызамі. Багата ўражанняў пакінула экспкурсія навучэнцаў у Цэнтр рамёств і традыцыйнай культуры, дзе яны змаглі дакрануцца да скарбаў народнай творчасці і стаць удзельнікамі майстра-класа па ткацтве. А вось бадай самай масавай і папулярнай па традыцыі стала ўсеагульная дыктоўка, якую пісалі 210 навучэнцаў каледжа 1-4 курсаў усіх спецыяльнасцей.

Дзень роднай мовы праходзіць у каледжы ўжо не першы год

і нязменна ахоплівае нямала цікаўных і неабыякавых да роднага слова навучэнцаў і выкладчыкаў. Далучэнне да роднага слова, літаратуры, культуры гарантавана стварае святочны настрой і пакі-

дае шмат прыемных уражанняў, а самае галоўнае - папулярызуе наша роднае слова.

Вікторыя Шундрый,
навучэнка 4 курса
Лідскага каледжа.

Размаўляй на мове, а не пра мову

Загаловак гэтага допісу ўзяты са стэнда да Тыдня роднай мовы СШ № 15 г. Ліды. І яго пара рабіць дэзвізам усяго руху за мову, і яго робяць такім ва ўстановах агульной сярэдняй адукцыі Лідскага раёна.

Сёлета, нягледзячы на складаную эпідэмічную і сацыяльную сітуацыю, лідскія школьнікі засталіся галоўнай ударнай сілай Агульнанацыянальнай дыктоўкі. У дыктоўцы ўдзельнічалі ўсе 34 школы раёна. На жаль, сёлета не ўда-

лося атрымаць дакладныя звесткі па кожнай школе, але агульную лічбу ўпраўленне адукцыі агучыла - 7485 вучняў. Такім чынам Лічына застаецца фарпостам Агульнанацыянальных дыктоўкав у Беларусі, і так ужо многія гады.

Акрамя дыктоўкав цэлы тыдзень ішлі самыя розныя мерапрыемствы на карысць роднай мовы. Дапамагалі школам у па-

пулярызацыі роднай мовы 50 садкоў і тры прафесійныя ліцэі.

І гэты тыдзень ёсьць просты і спілы адказ тым, хто крычыць, што ўсё прапала, а сам нічога не рабіць. На здымку ў класе СШ № 15 дыктоўку пішуць 10 чалавек. І не цяжка прыкінучы, колькі павінна было прайсці такіх дыктоўкав, каб атрымаць 7485 удзельнікаў.

Наши кар.

За мову! Тры ў адным!

Я гэта люблю падарожжа,
З якім і зраўняца не можа
Вандроўка ў любяя Гаўрыды,
У казачныя краівіды.
А гэта вандроўка праз сёлы,
Праз край мой, чудоўны, вясёлы,
Праз родныя нівы, дубровы
У маю беларускую мову.

(Максім Танк)

Дзень роднай мовы асаблівы для кожнай нацыі, кожнага народа. І беларусы не выключэнне. Нам у спадчыну засталася ўнікальная мова - жывая і мілагучная, песенна і пастычная, старожытна і сучасная.

Калі чуеш яе - ці то літаратурную, ці змешаную "трасянку" або мясцовую, дыялектную - ведай, што гэта ўсё яна - наша родная беларуская мова!

Сёлета Дзень роднай мовы ў Карэвіцкім СДК Няспіцкага раёна быў адзначаны вельмі цікава. У вандроўку адправіліся тры каманды - дарослыя вяскоўцы, моладзь і падлёткі, гості з Няспіка. Падчас моянага падарожжа ўсіх чакалі тры прыпынкі.

Першы - "Літаратурны". Присутнія мелі магчымасць пазнаёміцца з творчасцю аднавяскоўца, сябра Саюза беларускіх пісьменнікаў, перакладчыка, былога настаўніка замежнай мовы Уладзіміра Бруя. Акурат перад Днём роднай мовы выйшла з друку яго пятая кніга "Новае сэрца". І гэроў, і сюжэт для яе, як і для папярэдніх кніг, аўтар узяў з нашага жы-

ця. Ды зноў жа, як і раней, звычайныя ці, наадварот, незвычайнія чалавечыя лёсы літаратурны талент пісьменніка ператварыў у духоўную дыдацтыку, мудрае павучанне жыць па Божых законах. І як жа да месца былі пры гэтай гаворцы духоўная хрысціянская песня на роднай мове.

На прыпынку "Пішам па-беларуску" кожны ўдзельнік далучыўся да напісання Агульнанацыянальнай дыктоўкі. Камандзе вяскоўцаў і гасцям з Няспіка, першым пісаць, патрэбна было па прапанаваным пачатку распазнаць прыказку, дадаць

яе другую частку, а пасля ўжо цалкам пад дыктоўку запісаць. Тым часам каманда падлеткаў і моладзі ўсobым пакой пісала іншую дыктоўку - верш "Жыта, сосны і валуни" ў гонар сёлетняга юбіляра Ніла Гілевіча. Варта адзначыць, што з заданнямі вельмі добра справіліся амаль усе ўдзельнікі дыктоўкі. Падрыхтавала і правяла яе мясцовая жыхарка, краязнаўца, былля настаўніца беларускай мовы і літаратуры Наталля Плакса.

На трэцім прыпынку "Слоўкі з куфэрка" каманды-удзельніцы адгадвалі народныя загадкі, рашалі пакручастыя галаваломкі, выступілі ў ролі перакладчыкаў з рускай на родную мову, тлумачылі сэнс малавядомых слоў (арэлі, альтанка, афіцына, грабля, гонта, ветах, жырандоля, поплёт) успаміналі і працягвалі вядомыя вершы беларускіх пээтав.

Тры змястоўныя часткі свята, тры пакаленні ўдзельнікаў. А аўдзона матычна мова - прыгожая, не-паўторная, мілагучная. Яшчэ доўга ішла гамонка ў вясковых ДК - успаміналі мясцовыя прымаўкі, выпраўлялі памылкі, частавалі гарбатай, слухалі прыгожыя беларускія песні.

І так лёгка, так прыемна рабілася на душы ад разумення, што мова наша неўміруча! І калі мы будзем шанаваць яе, не цурацца, то ў хуткім часе з невялікіх крыніц утворыцца вялікая рака нашай магутнай мовы і разальцеца на шырокі прастор усёй Беларусі.

Марына Шумейка,
Карэвіцкі ДК (Няспіжчына).

Да свята 8 сакавіка
нашым жанчынам

На Зямлю пасланая
Каб яна квітнела,
Любімая, жаданая,
Загадкавая, умелая.

Над кальскаю голас -
Пляшчоты гукі,
Як ветрык летам колас,
Гайдалі нас вашы руکі.

З букетам кветак,
Гудзелі, як пчолы -
Вялі вы нас, дзетак,
За ручку да школы.

Званок апошні,
Расправілі крылы, -
"Дай ім, Усявышні!
Удачы і сілы".

Зноў пахі вясны,
Птушачка спевам чаруе.
Хай спраўдзяць дзявочыя сны -
Каханне хай завіруе.

САКАВІК СІНЯВОКІ

Сакавік сіннявокі,
Цябе я шчыра вітаю.
Таюць ў небе аблокі,
Небасхіл блакітны сустракаю.

Румяны, марозны світанак,
Пунцовыя неба і снег,
Цудоўныя вясёлы ранак,
Падоўжыўся дзень -
скараціўся начлег.

Абуджэнне прыроды, прадвесне,
Весялей на душы ў людзей,
Цецярук заспіваў свае песні,
А лес повен добрых надзея.

Жаль час кароткі чакання,
Вясна свой карагод павяля,
Гракі ж ужо сёння ўранні
Абвясцілі - вясна прыйшла!

НЕЗНАЁМКА

На крыліях птушкі-самалёта
Ляцеў калісці я ў далъ,
Адна дзвіосная істота,
Мільгнула знічкаю на жаль.

Цяпер у снах яна прыходзіць,
Смяеца, маніць да сябе,
І сну майму яна ўсё шкодзіць -
Які ж там сон у барацьбе.

І знаю я, што ўсё здаецца,
На свеце ёсьць яна, ці не?
Ды памяць мне не паддаецца,
І светлы вобраз усё ў акне.

Можа, нам
надарыцца сустрэцца
У астральнім нейкім змроку,
І, мо, яна таму імкненца
Не даць зрабіць убок і кроку.

Мар'ян Даргель.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад
18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам
інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даўліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by

Завіталі да Таўлай ў Сусветны дзень пісьменніка

Напэўна жыхары горада

ведаюць, што ў Лідзе ёсьць Дом паэта? Так, і размяшчаецца ён па вуліцы Замкавая, 7. Цікава: а каму ён належыў? Бяспрэчна, паэту, які пакінуў важкі след у гісторыі беларускай літаратуры. У гэтым будынку з верасня 1939 па чэрвень 1941 года жыў заходнебеларускі паэт Валянцін Таўлай. Як і пры жыцці паэта, так і цяпер, у гэтым доме збіраюцца творчыя асобы. Наведваюць яго і турысты. Тут праходзяць мерапрыемствы літаратурнага характеру.

З сакавіка ў Сусветны дзень пісьменніка ў мемарыяльным пакоі Дома Таўлай Лідскага гісторычна-мастацкага музея сабраліся вучні СШ 1. Тут упершыню быў арганізаваны агляд калекцыі "Документы" - "Новае пра Таўлай". У большасці гэта копіі дакументаў, якія былі адшуканы за апошнія гады ў літаратурных музеях і бібліятэках Беларусі: рукапісы, машинаці з рознымі рэдактарскімі праўкамі паэта, друкаваныя выданні, фотаздымкі, мастацкія работы і інш.

Куратор Дома-музея навуковы супрацоўнік Алесь Хітрун распавёў пра гісторыю будынка (у верасні 2020 года як музей, споўнілася 10 год з дня адкрыцця), пра дзейнасць паэта, частка жыцця якога была праведзена ў Лідзе, падзяліўся гістарычнымі фактамі, якія раскрываюць сувязь творцы з нашымі горадамі. Так, у нашымі прынёманскімі горадзе Валянцін Таўлай нарадзіўся як паэт у свае 8 гадоў, навучаючыся ў польскай школе № 5 імя Людвіка Нарбута. Дарэчы, у бягучым годзе споўніца 100 гадоў, калі бацька-чыгуначнікі правёз будучага паэта ў Ліду ў школу. Наступны, 2022-і, таксама стане юбілейным - першаму напісаному вершу "Wrobelki" ("Верабейкі") споўніца 100 гадоў. З гэтай нагоды супрацоўнікамі Дома-музея запушчаны праект-акцыя "Вядзяе Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

нага літаратурнага музея Янкі Купалы, вельмі шмат матэрыяляў паэта захоўваецца ў Беларускім дзяржаўным архіве-музеі літаратуры і мастацтва, у фондах Нацыянальнай Акадэміі навук Беларусі адкуль таксама была перададзена частка архіва. Дзеляцца з намі і краязнаўцы, як напрыклад, Сяргей Чыгрын са Слоніма. Перадала архіў свайго знакамітага дзеда - пісьменніка Пятруся Граніта, які сябраваў з Таўлаем, унучка Людміла Яновіч. У мінулым годзе, з Гародні, сын бацькі-партызана атрада "Буравеснік" Мікалай Грабенкіна перадаў рэчы, якімі карыстаўся паэт. Валянцін Таўлай, як вядома, любіў і народную музыку, сябраваў з кампазітарамі, як з Рыгорам Шырмам, Генадзем Цітовічам, Міхалам Забэйда-Суміцкім. Сучасны кампазітар Леанід Шурман паклаў ніямала песен на вершы Валянціна Таўлай, якія таксама захоўваюцца ў нас. Было бы за шчасце, каб гэтыя музычныя творы загучалі ў сценах Дома паэта. Валянцін Таўлай прадстаўлены і на карцінах вядомых мастакоў Беларусі. Як, напрыклад, у работе мастака, паэта Венанцыя

Бутрыма з Баранавіч -

Алесь Крупскі.

Аўтары цалкам адказныя за падбор
і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісы не вяртае.

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".
Газета падпісана да друку 8.03.2021 г. у 17:00. Замова № 391.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 1200 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 2,65 руб., 3 мес.- 7,95 руб.

Кошт у розниці: па дамоўленасці.

Рэдакцыйная калегія:

Эдуард Акулін, Алена Анісім, Алесь Аўласевіч,
Юрась Бабіч, Марыя Баравік, Аляксей Карпенка,
Эла Оліна, Ігар Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч,
Станіслаў Суднік, Людвіка Таўгень, Алег Трусаў,
Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.

<http://nslowa.by/>
<http://pawet.net/> <http://kamunikat.org/>
<http://tbm-mova.by/> <http://belkiosk.by/>